

3e Vervolg-catechisatie over Mozes, gehouden door ds. J.P. Paauwe op 27 juli 1949 te Den Haag

Gezongen: Psalm 3:3 en 4.

De woorden waarover wij nog altijd spreken zijn u bekend, zij luiden: ‘Door het geloof zijn zij de Rode Zee doorgestaan als door het droge; hetwelk de Egyptenaars, ook verzoekende, zijn verdronken’ (Hebr. 11:29). Al verschillende malen hebben wij over deze woorden gesproken, en ook vanavond wens ik over deze tekst nog enige opmerkingen te maken.

Het is dus zo gegaan: God heeft Mozes Zijn wil bekendgemaakt, waarop Mozes zijn staf heeft opgeheven, ten gevolge waarvan de zee gekleefd werd. Mozes heeft dit niet gedaan, maar God! De Heere heeft gebruikgemaakt van Mozes. Wij vinden hetzelfde altijd terug. God werkt, maar Hij doet het middellijk. Zo behaagt het Hem, en de strekking hiervan is ons nederig en ootmoedig te maken. Wij kunnen nooit zeggen dat wij elkaar niet nodig hebben. Dit doet God ons zien doordat Hij de grootste dingen werkt door middel van een mens. En daarop zijn dan Mozes, Aäron, en het ganse volk, de zee doorgestaan. Zij hadden nog altijd aan beide zijden de bergen en achter zich de achtervolgende vijand. Maar zij zijn gegaan. En zoals zij zijn gegaan, zo is een grote schare – een schare die niemand tellen kan – gegaan.

Ik heb bij de overdenking van deze stof gedacht aan de drie mannen Sadrach, Mesach en Abed-nego. Ge kent deze geschiedenis. Ge vindt haar in Daniël 3. De koning Nebukadnezar maakte een beeld van goud en er werd een gebod uitgevaardigd, dat ieder op het horen van de klank der instrumenten moest nedervallen en aanbidden het gouden beeld, hetwelk door de koning Nebudkadnezar was opgericht. En het gehele rijk van koning Nebukadnezar gehoorzaamt. Allen hebben dit niet even gemakkelijk gedaan. Er zijn mensen geweest die voelden dat dit niet in de haak was, maar zij hebben het toch gedaan. Een mens eindigt doorgaans met openlijk af te vallen van God. Hij eindigt doorgaans met zichzelf, zijn vermeende belangen en zijn naaste toe te vallen. Dat is meestal het einde, maar God zorgt ervoor dat er altijd enigen zijn die aan Zijn kant staan. En zo was het ook hier. Er zijn drie mensen die niet op het

horen van de instrumenten het beeld, nedervallende, aanbidden. Drie worden er genoemd. Er zijn er misschien nog enkelen geweest, maar dat weten wij niet. Drie zijn er genoemd. Dat is niet veel! U zult toegeven dat dit getal niet groot is, maar het is nooit groot geweest. Het is de waarheid! Het aantal getrouwen is nooit groot geweest. Ik zou haast zeggen dat deze weinigen de eer van de mensheid hebben opgehouden. Maar zo mag ik het niet uitdrukken. Wanneer het wereldse zaken had betroffen, dan zouden wij misschien zo kunnen spreken. Het is toch wel een grote schande nietwaar, dat een mens zozeer aan zijn vermeende belangen verknocht is, dat een mens bereid is zo ongeveer alles te doen, ook al stuit het hem nog zo tegen de borst. Zij wisten dat zij het gouden beeld niet mochten aanbidden. Zij wisten dat het afgoderij was, en toch deden zij het.

Maar Sadrach, Mesach en Abed-nego deden dit niet. Zij wisten dat zij dit niet moesten doen, niet mochten doen. Zij die kinderen Gods waren, wisten dat de aanbidding van het gouden beeld afgoderij was, en daarom bleven zij staan terwijl allen neervielen. Ieder van u heeft voorstellingsvermogen genoeg om enigermate te begrijpen wat dit geweest is, met z'n drieën te blijven staan terwijl de gehele wereld anders handelt. Daar ziet u weer de roeping van de begenadigde. Ik heb weleens gezegd dat een begenadigde dwars door de woestijn heen moet. Een begenadigde is een mens die, wat de grondgesteldheid van zijn ziel betreft, zich losgemaakt heeft. Hij heeft zich losgemaakt door genade, door het geloof. Door het geloof heeft hij zich losgemaakt van vader en moeder, van vrouw of man en kind, van huis en hof, van zichzelf. Een begenadigde heeft, wat de grondgesteldheid van zijn ziel aangaat, maar één vader, de Vader in de hemel! En zo was het met deze drie mensen. Zij hadden zich losgemaakt om God alleen over te houden.

Maar er stond hun wat te wachten! Er was gezegd dat zij in het vuur geworpen zouden worden, in de brandende oven. Kort geleden zouden wij gedacht hebben dat dit straffen zijn die niet meer toegepast worden. Maar dat is ook een illusie geweest. Er wordt zo stilzwijgend aangenomen dat de mensen beter worden (de zogenaamde leer der evolutie), maar zij worden niet beter. Men denkt aan een paradijs, maar dat is verloren gegaan. Bij elke teleurstelling wordt gezegd: 'De moed niet verliezen, wij hopen', enzovoort. De mens wordt niet beter. Hij wordt ook

niet slechter. Hij kan niet slechter worden. Hij is volstrekt slecht. Ik ben dat en u is het. Want dat hier nog zoveel goeds gevonden wordt, dat de een de ander helpt, dat komt niet uit de mens zelf voort. Dit komt door God. De godgeleerdheid noemt dit de algemene genade Gods. Men kan die het ene ogenblik hebben en het andere ogenblik niet. Er zal een ogenblik aanbreken, waarin van de mensen deze genade zal genomen zijn, en dat betekent de hel. Dan zal ten volle geopenbaard worden de volstreckte slechtheid van de mens. Volgens de Bijbel zijn de mensen door en door slecht. In het Hooglied lezen wij dat de bruid zegt: Ik ben zwart, zwart door de zonde (Hoogl. 1:5). En wanneer de apostel Paulus de grondgesteldheid van zijn ziel, voor zover onbegnadigd, aanwijst, dan zegt hij: Mij, de voornaamste van alle zondaren, is barmhartigheid geschied (1 Tim. 1:13-16).

Wanneer de Heere Jezus ons de barmhartigheid Gods predikt, vertelt Hij ons de gelijkenis van een man die met neergeslagen ogen van verre stond, de handen op de borst sloeg en uitriep: 'O God, wees mij zondaar genadig' (Luk. 18:13). Deze mens had het volstreckte van zichzelf gezien, het volstrekt slechte, en eerst daarna bad hij om genade. Eerst dan wanneer de mens het volstrekt slechte van zichzelf ziet, bidt hij om genade. Daarom begint onze catechismus met de vraag: 'Hoeveel stukken zijn u nodig te weten, opdat gij in dezen troost zaliglijk leven en sterven moogt?' Het antwoord luidt: 'Drie stukken. Ten eerste, hoe groot mijn zonden en ellende zijn. Ten andere, hoe ik van al mijn zonden en ellende verlost worde. En ten derde, hoe ik Gode voor zulke verlossing zal dankbaar zijn' (Heidelbergse Catechismus, vr. en antw. 2). Men hoeft niet al zijn zonden te kennen. Nee, dat niet, want 'wie zou de afdwalingen verstaan?', staat er in Psalm 19 (vs. 13). In de regel ziet een mens een of twee persoonlijke zonden en komt hierdoor tot zijn hart waar de zonden uit voortgekomen zijn en wordt daarna gebracht tot de val des mensen. Maar wanneer men ziet dat er helemaal niets te redden valt, niets meer te verbeteren is buiten Christus – dit gezicht te hebben – betekent dat men zondaar is. Dan is men een zondaar voor God. 'O God, wees mij zondaar genadig.'

Ofschoon nu de drie mannen wisten wat hun te wachten stond, weigeren zij toch het beeld te aanbidden. Zij blijven staan. In het boek Job staat: 'De rechtvaardige zal zijn weg vasthouden, en die rein van handen

is, zal in sterkte toenemen' (Job 17:9). Er zijn er misschien velen geweest die zich hadden voorgenomen om het beeld niet te aanbidden. Toch zijn er misschien maar drie overgebleven, en de anderen zijn geëindigd met toe te geven. Als daar maar niet alles op het spel staat. Wat zei ik daar! Alles op het spel staat? Nee, niet alles stond op het spel. Het tijdelijke leven stond op het spel, maar niet de ziel. De ziel stond niet op het spel. Maar wie begrijpt dit? Dat begrijpt hij die te weten is gekomen dat hij niets meer te verliezen heeft. Laat ik herhalen wat ik in mijn gebed gezegd heb: 'Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel?' (Matth. 16:26). Maar nog eens, wie begrijpt dat?

Aanstands zijn er mensen die deze mensen aanbrengen. De wereld is zo door en door vals. Zij maakt, als het maar enigszins mogelijk is, aanmerkingen op Gods kinderen. Als zij maar aanmerkingen maken kan, is de wereld er als de kippen bij: Is dát een christen? Zou u dat verwacht hebben van die man, van die vrouw, en van dat jonge mens? En als er één gevonden wordt die het gebod Gods hoger stelt dan de opinie van de wereld, dan kan zij dit niet uitstaan. Dat is de valsheid, de gemeenheid van de wereld. Laat zij uw vriend niet zijn, want zij is vals, door en door vals. Laat u niet bekoren door haar vriendelijkheid, want als het eropaan komt, is zij niet vriendelijk.

Het gaat toch Nebukadnezar aan het hart, want deze drie mensen presteerden veel. Het waren kranige jongemannen en die zijn soms niet groot in aantal. 'Grote' mensen zijn soms heel schaars. Op het ogenblik is dat ook zo. Hadden wij maar 'grote' mannen en 'grote' vrouwen. Zij zijn zeer schaars, als zij er al zijn. En Nebukadnezar wil hen sparen. Hij zegt: Is het met opzet? Weet, dat de brandende oven uw deel is, wanneer uw God niet in staat is u uit mijn handen te verlossen (vs. 14, 15). Zij krijgen dus nog een waarschuwing. Vriendelijk nietwaar? Dat is toch wel een blijk van vriendschap. Maar wanneer de wereld waarschuwt, komt dit zeker niet voort uit liefde tot degenen die zij waarschuwt. In de verste verte niet. Nee, de wereld heeft nog een consciëntie en zij voelt het getuigenis dat soms tot haar komt van een of ander kind van God, en dit getuigenis kan ze niet verdragen. De wereld wil gelijkschakeling. Wat zij wil, moet iedereen willen en wat zij doet, moet iedereen doen, ook al staat zij vele variaties toe. Maar ze zou garne willen dat

als er een kind van God is, die gehoorzaam is aan Gods gebod, deze ophield gehoorzaam te zijn, ophield getrouw te zijn. Kent gij de uitdrukking ‘geestelijke ruggengraat’? Ik vraag niet of gij ze wel eens hebt gelezen, maar of ge weet wat een geestelijke ruggengraat is? De mens krijgt een geestelijke ruggengraat als hij begenadigd wordt. De Heilige Schrift noemt dit ‘een staan door het geloof’. Deze geestelijke ruggengraat wil men breken, dit is het doen van mij, van u en van ieder mens van nature.

Ook van die drie mannen wilde men de ruggengraat breken. Maar de waarschuwing hielp niet, zij bleven staande, standvastig, hun ruggengraat werd niet gebroken. Gij kent allen hun fiere antwoord, zij zeiden: ‘Onze God is machtig’ (vs. 17). Zij zeiden niet: ‘Onze God zal’, want dat wisten zij niet. En wat een gelovige niet weet, zegt hij niet. Het andere zijn allemaal maar praatjes, wij moeten zeggen wat wij weten en weten wat wij zeggen. ‘Onze God is machtig ons te verlossen.’ Openlijk geven zij getuigenis van hun geloof in God. Zij zijn niet neergevallen. Zij zijn niet overgegaan tot aanbidding. De brandende oven zou hun deel zijn, maar zij hebben dat getrotseerd. Zij gaven te kennen in wat voor een God zij geloofden, zij geloofden in een God Die machtig was hen te redden. ‘Maar’, zo lieten zij volgen, ‘indien het anders mocht zijn, o koning, weet dat wij uw goden niet zullen eren, noch het gouden beeld dat gij hebt opgericht, zullen aanbidden’ (vs. 18).

Zie, zij zijn nu alles kwijt. Zij zijn zichzelf kwijt. Zij hebben zichzelf geplaatst in de handen van God, zoals het Israëlitische volk gedaan heeft toen het door de Rode Zee trok. De drie mannen plaatsten zich in de handen van God, en ge weet dat er een wonder gebeurd is. Want wanneer zij in het vuur geworpen zijn, zegt de koning Nebukadnezar: Hebben wij niet drie mannen in het vuur geworpen? Ik zie er vier! (vs. 24, 25). Op de aanwezigheid van de Vierde komt het aan. Deze Vierde zal er altijd zijn, hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven. Dat is het grote goed dat God weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen. Dit staat in Psalm 31 (vs. 20). En: ‘Dit weet ik, dat God met mij is’ (Ps. 56:10).

U moet niet denken dat deze mannen het voor het wegblazen gehad hebben. Dat moet u vooral niet denken. Zij hebben angsten en benauwdheden doorstaan, zij hebben deze gevoeld, doorleefd. Zij hebben het vuur gezien en de toorn van Nebukadnezar. Zij hebben gevoeld

dat zij de hele wereld tegenover zich hadden. En dat er geen medelijden bij iemand te vinden was.

Maar het gezegende gevolg hiervan is geweest, dat zij zich steeds sterker aan God vastklampten. Zij hebben met God geworsteld. En deze worsteling werd steeds sterker. Steeds dieper kwamen zij in het hart van God. Zij hebben zich gesterkt door het geloof. Zodat zij ondervonden: 'Voor hen die 't heil des Heeren wachten, zijn bergen vlak en zeeën droog'.*

Hoe beschaamd is hier de wereld geweest; en zo zal het altijd gaan. Enkele mensen zullen gerechtvaardigd worden, en de wereld zal er verslagen en verlegen bij staan. Zo zal het op het laatst ook zijn: 'Doch de Zoon des mensen, als Hij komt, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?' (Luk. 18:8).

U kunt de Bijbel doorgaan en ge zult overal hetzelfde vinden. Denk aan Daniël in de leeuwenkuil. Denk aan de geschiedenis van Jeremia, die geroepen werd om in de poort de koning en de voornaamsten de waarheid te zeggen. Denk aan de apostelen, die het verboden werd het Evangelie te verkondigen en die zeiden: 'Oordeelt gij of het recht is voor God, ulieden meer te horen dan God' (Hand. 4:19). Denk aan Luther, die gezegd heeft: 'Het is niet geraten iets tegen de consciëntie te doen.' Honderden, ja duizenden zijn steunend op God de gevangenen ingegaan, hebben de schavotten en de brandstapels beklommen; vele duizenden zijn op ongewone wijze de dood ingegaan, steunende op een belovend God in Jezus Christus.

Gezongen: Psalm 89:4 en 5.

---

* H. van Alphen (1746-1803). Gezang 244 Ned. Herv. Gezangbundel 1938.

Predikatie over Psalm 65:3, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 18 september 1946 te Den Haag

Gezongen: Psalm 72:6 en 7.

Gelezen: Psalm 65.

Aan deze predikatie ging de bediening van de Heilige Doop vooraf.

Gezongen: Lofzang van Maria: 3, 4 en 5.

Wij vragen uw aandacht voor een woord uit de 65e Psalm, het derde vers:

‘Gij hoort het gebed, tot U zal alle vlees komen.’

Er staat, mijn zeer geachte toehoorders, in het vers dat voorafgaat: ‘De lofzang is in stilheid tot U, o God, in Sion; en U zal de gelofte betaald worden.’ Hierin spreekt dus de Gemeente des Heeren haar dankbaarheid uit en zegt dat de Heere door Zijn goedheid telkens nieuwe stof geeft om Hem te danken. In het woord waarbij wij vanmiddag graag een ogenblik uw aandacht bepalen, zegt de dichter waarom de Gemeente dankt. Het antwoord op deze vraag is, dat Hij het gebed hoort en dat nu alle vlees tot Hem komen zal.

‘Gij hoort het gebed.’ In deze woorden wordt door de dichter aan de Heere een titel gegeven. Wij vinden deze titel in de berijming: ‘O Hoorder der gebeden’ (vs. 1). ‘Hoorder der gebeden’, dát is de titel die de levendgemaakte Gemeente aan haar Heere en Koning geeft. Toehoorders, hoe weet de Gemeente dat de Heere een Hoorder des gebeds is? Door de ondervinding? Wat dunkt u? Wij zeggen: Nee, niet door de ondervinding, althans niet in de eerste plaats, maar door de kennis. Waar het waarachtig geloof is, daar is kennis Gods. En elke mens die het onuitsprekelijke voorrecht heeft God te mogen kennen, gelooft dat God is een Hoorder der gebeden, houdt voor zeker dat wanneer de Heere de gebeden niet hoorde, Hij op zou houden God te wezen. Ter toelichting en als bewijs noem ik u wat u lezen kunt in de Evangeliën. Gij vindt daar dat er mensen tot de Heere Jezus de toevlucht nemen: de Kananese vrouw,

de vrouw die twaalf jaren de vloed des bloeds gehad had, de tien melaatsen en anderen. Wat deed deze mensen tot de Heere gaan? De onder-vinding? Die bezaten zij nog niet. Hun waardigheid? Die hadden zij niet. Nee, maar de kennis die zij hadden van de Heere Jezus, die zij ont-vangen hadden door de werking van de Heilige Geest. De Heilige Geest had voor hen het gerucht dat tot hen gekomen was, gezegend. Overweeg maar wat u vindt in de gelijkenis van de tollenaar. De tollenaar bidt: ‘O God, wees mij zondaar genadig’ (Luk. 18:13). Hij noemt zichzelf een zondaar. Waarom laat hij het daar niet bij? Een zondaar moet toch verdoemd worden? Hij vraagt om genade. Hij gelooft dat God genadig is. Deze genade had hij nooit ondervonden. Zonder de genade ondervonden te hebben, gelooft hij dat er bij de Heere vergeving is. Hij verdoemt zichzelf en vaart ter helle, maar hij richt zich op door de overweging dat God genadig is en klimt ten hemel. Dát is het waarachtig geloof.

‘Tot U zal alle vlees komen.’ De dichter spreekt hier God aan. Hij komt tot Hem Die gekomen was tot hem. Hij nadert en stijgt op tot God; hij is in de hemel bij de Heere. Nadat de Heere tot hem gesproken heeft, spreekt hij tot God, tot Hem Die Zich aan hem had geopenbaard. Het geloof is een samenspreken met God over de beloften. En wat het geloof is, dat is ook het gebed.

‘Tot U zal alle vlees komen.’ *‘Alle vlees’* – allerlei mensen. De dichter eert God. De Heere heeft gezegd: ‘Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer’ (Jes. 45:22). Hij heeft gesproken: ‘Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol’ (Jes. 1:18). Maar het ongeloof houdt dat verdacht, werpt deze waarheid van zich. En de vorst der duisternis zegt: ‘Ja, als gij dit en dat niet gedaan hadt, dan zou het mogelijk nog wel voor u wezen, maar nu hebt gij niet te hopen.’ De dichter van de 65e Psalm eert nu God door Zijn waarheid, Zijn aanbieding te verzegelen.

‘Tot U zal alle vlees komen.’ Komen, dat is bidden, en bidden is komen. Wanneer een mens bidt, dan komt hij tot God. Zo hij komt tot de Heere, dan bidt hij. Hij kent zijn nood en hij houdt voor zeker, dat God die nood niet alleen kan, ook niet alleen wil, maar zal wegnemen. Hij komt niet in zijn eigen naam, maar in de Naam van de Heere Jezus Christus, in de Naam van Hem dus Die gezegd heeft: ‘Ik ben de Weg, en de Waar-

heid, en het Leven. Niemand komt tot den Vader dan door Mij' (Joh. 14:6).

'Tot U zal alle vlees komen.' In het woordje 'zal' kunnen wij een opwekking zien. De dichter is van God onderwezen, en nu ziet hij de dingen liggen, ze zijn hem klaar geworden. En wat ziet hij? Wat ziet een mens wanneer hem de dingen duidelijk zijn geworden? Ten eerste, wat de dichter van de 68e Psalm heeft doen zeggen: 'Hij kan, en wil, en zal in nood, zelfs bij het naad'ren van den dood, volkomen uitkomst geven' (vs. 10 ber.). Ik zeg: dit ziet een mens die van God onderwezen is. 'En al uw kinderen zullen van den HEERE geleerd zijn, en de vrede uwer kinderen zal groot zijn' (Jes. 54:13). Ten tweede, die van de Heere geleerd is, ziet in het bloed van Christus méér om een mens, al had hij de zonden van de gehele wereld, te rechtvaardigen, dan om hem te verdoemen. Johannes zegt: Het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonde (1 Joh. 1:7). In de derde plaats: die van de Heere is onderwezen, ziet hoe noodzakelijk het voor ieder mens is om van het recht, hem in de vrije belofte Gods in Christus Jezus geschonken, gebruik te maken. In de vierde plaats: hij verstaat hoe diep ongelukkig een mens is – hij heeft zijn eigen ongeluk leren kennen, zijn eigen verdoemenis, zijn eigen verlorenheid – hoe diep ongelukkig een mens is, die door het bloed van Jezus Christus geen toevlucht genomen heeft tot God. Om Gods wil zegt hij: *'Tot U zal alle vlees komen'*, want het gaat hem aan het hart dat God onrecht wordt gedaan. De wereld ontkent dat God de zonden wil vergeven. En als zij godsdienstig is, dan moet zij daar moeite voor doen, anders doet God het niet. En hierin ziet de Kerk het ongelijk, dat God wordt aangedaan; en zo zegt zij ter wille van het Opperwezen: *'Tot U zal alle vlees komen.'*

Ik heb u in korte trekken gezegd wat er in onze tekst te vinden is. Ik weet, ik ben mij bewust, dat ik u een leer breng die niet populair is, die bijna door geen mens meer wordt gekend, die overal wordt tegengesproken, omdat men haar niet kent en ook wel omdat men zekere oogmerken heeft. Maar ik bid u: geef door de genade des hemels op deze dingen acht. Ik heb niet alleen de vrijmoedigheid om u te zeggen dat dit de leer is der profeten en apostelen, maar ook dat het de uitdrukking van de ervaring is van elk kind van God. Ontkent iemand dit, dan zeg ik tot

hem: 'Een van tweeën: *ú* is het niet of *ik* ben het niet.' Gij moet wat ik u zeg tot uw voordeel aanwenden. Laat het maar diep in uw ziel zinken. En veronderstel eens dat gij zoudt moeten zeggen dat u deze dingen niet door ervaring verstaat, zeg dan: 'Als ik ze niet begrijp wanneer ik het tijdelijke met het eeuwige verwisselen moet, dan ben ik verloren, voor eeuwig!' Breng al wat u in de weg is tot de Heere. Over het algemeen moet gij niet bij de mensen wezen. Ik heb u gezegd: Er zijn bijna geen mensen meer die de leer, die de waarheid verstaan. Gij moet dus niet bij de mensen wezen. Als God wil dat een mens u tot nut zal zijn, dan plaatst hij die mens wel op uw weg. Laat u niet terughouden om met uw vragen en moeilijkheden te naderen tot het Opperwezen.

Wanneer het God behagen mocht Zichzelf aan u bekend te maken, dan zult u zien dat niets u verhinderde te komen tot God en vergeving van Hem te ontvangen dan gijzelf. Dit is het kenmerk van de ware ontdekking, dat na kortere of langere tijd men met God alleen komt te staan en dan ingezien heeft wat de tollenaar in de gelijkenis geleerd was: 'Wees mij, zondaar genadig.' Gij zult uw onmacht leren kennen. Dat is noodzakelijk, dat is volstrekt noodzakelijk. Want u moet geleerd worden een andere kracht aan te grijpen dan de uwe. Er staat in Jesaja 27: 'Of hij moest Mijn sterkte aangrijpen, hij zal vrede met Mij maken; vrede zal hij met Mij maken' (vs. 5). Daarom zeg ik: u moet geleerd worden een andere kracht aan te grijpen. Als u daar machteloos voor God ligt of staat en een verloren mens zijt in Adam, zo u waarlijk voor God kunt bekennen dat u verloren zijt en een zondaar en nooit iets anders deed dan zondigen, dan zal God Zich over u ontfermen en u in staat stellen om Hem, om Zijn kracht aan te grijpen. Gods volk weet wat dat is, de sterkte Gods aan te grijpen. In deze aangegrepen sterkte geschiedt het heerlijke werk dat aangewezen wordt door het woord geloof.

Gij zult ook uw onwilligheid leren kennen. Ook dit moet gebeuren. Want als het zover gekomen is dat God op het punt staat om uw ziel te redden, dan weet u dat u niet wilde, dat u gezegd hebt: Wijk van mij, want aan de kennis Uwer wegen heb ik geen lust (Job 21:14). De meeste mensen die voor goede christenen wensen door te gaan, zijn te vroeg tot Christus gekomen. Wat ontbrak hen? Dit: zij zagen niet dat toen zij hun béste godsdienst hadden, zij nóg vijanden van God zich betoonden. Zij leerden de inhoud niet van de woorden: 'Ook had ik de

begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: Gij zult niet begeren' (Rom. 7:7). Wanneer u uw staat wilt toetsen in betrekking tot de eeuwigheid, dan moet u zich vooral hierover onderwerpen: Heb ik geleerd wat het betekent: 'Ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de Wet niet zeide: Gij zult niet begeren?'

Wanneer u het voorrecht hebt dat gij van God geleerd zijt, dan (ik heb het u reeds gezegd) vindt u de dingen die ik ter verklaring van mijn tekst heb gezegd, in uw hart geschreven. Het kan zijn dat gij tot op dit ogenblik het zo niet gezien hadt. Want hoe is het met de genade? Ik dacht kort voordat ik dit kerkgebouw betrad: Wat is eigenlijk het toemenen? Nu kan ik niet alles zeggen wat op deze vraag zou kunnen worden geantwoord, maar mijn gedachten gingen op deze wijze: In een ogenblik leert God de mens, de begenadigde alles. Maar wat moet er nu gebeuren? En wat heeft er ook plaats? Dat wat God in een ogenblik de mens doet weten, komt Hij met Zijn eigen licht te beschijnen en nu wordt het als het ware door de Heilige Geest uiteengezet. Dit gebeurt door het Woord en door de prediking, dat wil zeggen wanneer de prediking er is. Wanneer een mens die het Evangelie predikt, genade bezit, dan hoort u dat van hem; dan hoort u, als u in staat zijt om te horen, hoe het altijd hetzelfde is en tegelijkertijd nooit hetzelfde, omdat de dingen die hem in de grond werden geschonken, steeds weer worden toegelicht. En de hoorder die ook genade heeft, heeft dezelfde ervaring. Daarom vindt u in Jesaja 53: 'Wie heeft onze prediking geloofd?' (vs. 1), dat is: Wie heeft het gehoorde geloofd? Dat wat gehoord is, wie heeft dat geloofd? En dat is het onuitsprekelijk aangename ervan voor Gods volk om onder de prediking, waarin Wet en Evangelie onderscheiden worden, neder te zitten.

Ik kan u zeggen: ik heb jaren, bijna een leeftijd geleden eens gezegd (ik was dus nog jong): 'Ik hoop tot aan mijn dood toe lust te hebben om de geschriften van onze voorvaders te lezen.' Ik trachtte, ofschoon ik zelf predikant was, naar de kerk te gaan. Ik hoorde predikanten in de Hervormde Kerk en ook daarbuiten en ik moest spoedig eindigen met de overtuiging dat de waarheid in Nederland niet werd gevonden; maar ik vond mij op het allerinnigst verenigd met de geschriften van onze voorvaders. En het verlangen dat ik toen had, heb ik nog. Behalve de Bijbel wens ik niet en nooit iets anders te lezen dan de geschriften van

onze voorvaderen. En ik lees ze niet alleen met een groot genoegen, maar ook tot mijn eigen onderwijzing.

Een begenadigd mens verstaat de dingen die ik vanmiddag gezegd heb. En wie ze in de grond niet verstaat, moet geen ogenblik langer vasthouden dat hij genade zou bezitten. Hij is er buiten en het zal vroeg of laat ook voor de dag komen. Maar gij die deze dingen verstaat, gij herinnert u, nietwaar, die dag en dat uur dat gij tot God werd toegelaten, waarin gij, als de bruid uit het Hooglied, gebracht waart in de binnenkamer des Konings. Daaraan hebt gij een goede herinnering, nietwaar? Had u toen niet het voornemen om wat de Hemel u daar leerde, te gebruiken ten dienste van uw naaste? Ging het u toen niet aan het hart dat uw naaste dwaalde? En vindt gij geen stof van diepe verwondering dat de Heere u wilde onderwijzen, terechtbrengen, aan uw dwalingen ontdekken en leiden in de rechte weg? Welnu, als het dan met u zo is, dan wens ik u toe dat u gegeven moge worden de Heere voor deze genade nog eens hartelijk te danken, en er leed over te dragen dat gij van het recht u geschonken in Jezus Christus zo weinig gebruik maakt. Gij zult wel het woord van Paulus verstaan: ‘...daar gij leraars behoortet te zijn vanwege den tijd’ (Hebr. 5:12). Daar is uw naaste; hij weet het niet en hij openbaart op allerlei wijze en zo dikwijls als gij met hem in aanraking komt, dat hij geen verstand heeft van God en Goddelijke zaken. Als u nu uit de hoogte hem toespreekt, dan geeft u daarmee bewijs dat u geen genade bezit. Maar wanneer u van God werd geleerd, dan is het uw verlangen om hem te mogen onderwijzen, wanneer u merkt dat er plaats voor is. Doe dat door de genade Gods. Er groeit een geslacht op dat het misschien nooit meer horen zal. En gij denkt zeker menigmaal: ‘Wat moet er toch van onze kinderen worden?’ Stel u in de weg om, waar het nog mogelijk is, het hun te zeggen. Doe het niet met uzelf, maar laat u hierbij leiden door de Heere. Pas op voor de Wet! Gaat u wettisch te werk, dan wordt u een zedenprediker in plaats van een evangelieverkondiger. U moet het Evangelie hebben. En wanneer u het Evangelie brengt, dan staat u niet boven uw naaste die het niet verstaat, maar u bevindt zich onder hem; gij zijt minder dan hij. En dan gaat alles vanzelf, want met de ootmoedigen is wijsheid.

Amen.

Gebed:

Ach Heere, of wij ons verwonderen mochten dat Gij deze dingen nog bekendgemaakt hebt en ze nog niet geheel aan ons hebt onttrokken. Doe ons ook van het Evangelie een recht gebruik maken. Wij hebben het nodig; ieder mens heeft het zo nodig. Want wat zijn wij diep ongelukkig en ellendig, zo ons het geloof in het Evangelie, in U, niet werd geschonken! Wij weten in de grond niets. Wie niet bestraald werd met Uw licht, Geest des Vaders en des Zoons, weet niets van God en Goddelijke zaken. Als hij spreekt van een mening, van een beschouwing, van een opvatting, hij doet niet anders dan zichzelf bedriegen. En waarvoor hij opkomt, wat hij verdedigt, vroeg of laat moet hij het laten vallen. Gij hebt het gezegd, en degenen die van U werden onderwezen, leerden de waarheid ervan verstaan. Op het eind heeft een mens niets anders dan wat hem veroordeelt. Er is niets waaraan hij zich kan vastklemmen. Het gaat alles met hem in de diepte, alle dingen begeben hem. Mag iemand gekomen zijn tot U, dan heeft hij in U de redding tegen dit alles. Want hij klemt minder U vast dan Gij hem en dit is zijn behoud. 'Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.' Ach Heere, er is eigenlijk niemand die dit kan tegenspreken. Tracht men het, het ontbreekt toch aan licht dat het licht van deze zaken duisternis maakt. Maar het stuit af op de geslotenheid van het hart. Het hart is ingenomen door en vervuld van andere dingen. En deze dingen wil men behouden. En zo wordt Uw Woord verworpen. Ach, vernieuw nog bij menigeen de wil. Het zou groot zijn als het met een enkele gebeurde, maar als het mogelijk is, leer nog verscheidene mensen met de dichter zeggen:

Dat wil, dat zal ik doen; ik zoek den zegen
Alleen bij U, o bron van troost en licht.

Gij hebt gehoord wat er gepredikt is. Vergeef het zondige erin en gebruik het om ons te onderwijzen, te ontdekken, te vertroosten. Welk een troost ligt niet in deze dingen, zo wij gewillig gemaakt werden om tot U te komen, welk een ruimte! Zijn wij nog van U niet onderwezen, och, laat Uw Geest eens met het gepredikte, en met wat wij thuis lezen, gepaard gaan. Het zou strekken tot eer van U en tot heil van de mens, die buiten dit onderwijs geen weg weet.

Sterk Uw Kerk in het allerheiligst geloof. Erbarm U over ons volk. Het heeft deze dingen losgelaten. Wat wijsheid zou er nu zijn, waar ook? Laat een overblijfsel behouden worden naar Uw eeuwige raad.

Amen.

Gezongen: Lofzang van Zacharias: 4 en 5.

Woorden van dr. H.F. Kohlbrugge bij Psalm 119:18 en 19

‘Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw Wet. Ik ben een vreemdeling op de aarde, verberg Uw geboden voor mij niet.’

‘Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw Wet.’ Eerst moet ik leven en dan zien. Maar dan moet Gij mij ook nog de ogen ontdekken, al die hulsels en bedeksels ervan afnemen. Wat baat mij het zien, het weten zonder leven? Dat ik met louter ongelooft en allerlei vooroordelen en vleselijke bedenkingen behept ben, dat komt van mijn grote dood! Ach Heere, wat al weerbarstigheid van eigenwaan, wat al blindheid is er in mij. Hoe node versta, wat en behoud ik iets van de dingen die des Geestes zijn? Wanneer zal ik eens een geheel vrijwillige knecht zijn, die zich Uw wil niet laat uitleggen door het ‘doe dat’ van de Wet en door des duivels opblazing van volmaaktheid, en alsof ik van mijzelf kan uitvoeren en voegen en zetten wat Gij wilt. Och Heere, wat hebt Gij toch een blinde knecht, die er altijd met zijn wijsheid tussenkomt en zich door de wijsheid van anderen laat betoveren, om vooruit te willen berekenen of het einde van Uw wegen wel goed zal uitkomen. Het zal toch wel goed, ja heerlijk en koninklijk uitkomen, als Gij zegt: Laat Mijn genade u genoeg zijn, Mijn kracht wordt in zwakheid volbracht. Wat Uw Woord zegt, dat is vol van uitkomsten op uitkomsten tegen de dood, van dagelijkse uitkomsten, hoe verschrikkelijk het er ook uitziet. De uitkomsten zijn er, zij zijn bij U, zij zijn in Uw Woord.

Geef mij de genade Uws Geestes, verlicht de ogen des verstands, opdat ik moge weten welke zij de hoop van mijn roeping, en welke de rijkdom zij der heerlijkheid van Uw erfenis in de heiligen, en welke de

uitnemende grootheid Uwer kracht zij aan ons die geloven, naar de werking der sterkte Uwer macht (Ef. 1:19). Uw Woord is nog nooit ter aarde gevallen, maar heeft steeds zonder ons uitgericht datgene waartoe het gekomen is. Als Uw volk door de zee heen moet, gebiedt Gij dat zij trekken. Gij laat de zee slaan en Uw volk komt er droogvoets door; de wateren worden tot muren. En een harde rots moet water geven om Uw volk te drenken als het door de woestijn moet. En is dat niet het grootste wonder van Uw Wet, dat het Zaad der vrouw met de door de slangenbeet vermorzelde verzenen, de slang de kop vermorzelt? Ontdek mijn ogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uw Wet, en sluit ze voor al het andere wat Uw Wet tegen is. Of geef mij tegelijk ogen om de machteloosheid te zien van alles wat mij verhinderen wil om Uw weg te gaan en Uw wil te doen tot aan het einde toe.

'Ik ben een vreemdeling op de aarde, verberg Uw geboden voor mij niet.' Heere, dat hebt Gij mij te verstaan gegeven en dat beken ik voor U. Dit hebt Gij mij laten zien, dat de aarde mijn verblijfplaats niet is. Gij hebt mij van de aarde geroepen om op te trekken naar het hemelse Jeruzalem. Gij hebt mij op de weg gezet die daarheen leidt. Maar nu hebt Gij mij alles vreemd gemaakt en zo is mij alles vreemd geworden wat op de aarde is, zodat ik er mij gedurig als een vreemdeling en bijwoner gevoel. Hoe zal ik mij nu gedragen op deze voor mij vreemde aarde, onder mensen die mij vreemd zijn, en die ik vreemd ben? Hun zeden, hun wetten en gewoonten, de taal die zij spreken, het is mij alles vreemd! Van Uw stad, van Uw Naam, van de smalle en enge weg die ten leven leidt, weten zij niets en willen er ook niets van weten. Wat mijn keus, mijn doel, mijn streven is, waar mijn ziel op uit is, is voor hen vreemd. En hun keus en hun doeleinden zijn voor mij vreemd. Hoe kom ik erdoor?

Ik ben dus als een arme wandelaar, niet wetende noch kennende de weg die ik moet ingaan. Hoe gedurig sta ik daar nu verlegen en weet weg noch steg. En daar komen nu al mijn zonden en dwaasheden tussen, zodat Gij mij rechtvaardig straft als Gij nu en dan Uw genade inhoudt en Uw licht aan mij onttrekt. Vooral als mijn vijanden mij de weg betwisten of mij van dezelve willen afbrengen. Maar, ach Heere, dat maakt mij dan zo akelig, zo dubbel ongelukkig, als Gij dan ook Uw aangezicht voor mij verbergt! Ach, wees Gij mij toch niet verder verschrikkelijk! Ik heb het verdiend als Gij tot mij spreekt: 'Ik zeg u niets meer, gij doet er toch niet

naar, Ik geef u over, loop uw eigen weg en doe uw eigen wil.' Nee, Heere, ik kan zonder U, zonder Uw woorden, zonder Uw lieflijke stem: 'Dit is de weg, noch ter linker-, noch ter rechterhand afgeweken!', geen schrede voorwaarts. Hier kan zelfs de verstandeloze niet dwalen! Ik kan niet optrekken, tenzij Uw geboden een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad zijn.

Daarom bid ik U, o Heere, dat Gij mij wilt leren en leiden door Uw wetten. Ik heb van node dat Gij mij voorgaat, geleidt en helpt, opdat ik kome in het hemels Kanaän, waar het burgerschap en het vaderland der gelovigen is. Laat mij niet onkundig van Uw wil, daar ik om Uw Woord of wegens Uw bijzondere roeping als in ballingschap moet leven, en de haat moet verduren der mensen die de leer der waarheid niet aannemen, en mij steeds met hun list omgeven om mij ertoe te brengen dat ik bij Uw waarheid niet blijve en volharde. Heere, zo Gij Uw geboden verbergt, wee mij ellendige! Dan zal ik het geloof verzaken, de liefde zal verkouden en mijn hart zal dan duizenden van gruwelen opgeven. Daarom, geef mij het licht Uws Geestes, opdat ik inzie in de volmaakte Wet, die der vrijheid is, opdat ik wete in alle omstandigheden – hetzij gewenste, hetzij gevreesde – hoe ik mij te Uwer eer gedragen moet. Geef mij een vertrouwend geloof aan hetgeen Gij beveelt, opdat Uw Woord mij in de diepte van ellende tot troost en verkwikking zijn moge, en zo Uw inzettingen mij tot gezangen zijn ter plaatse mijner vreemdelingschappen. En struikel en val ik, Heere, och laat toch de zon Uwer genade weer over mij opgaan, Uw Woord mij weer oprichten, opdat ik zeggen mag: 'Gij God des aanzien, heb ik ook hier gezien naar Dien Die mij aanziet?' (Gen. 16:13).